

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 15.10.2009
KOM(2009)540 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

KERTOMUS EU:N YHDENNETYN MERIPOLITIIKAN EDISTYMISESTÄ

{SEC(2009) 1343}

**KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

KERTOMUS EU:N YHDENNETYN MERIPOLITIIKAN EDISTYMISESTÄ

1. JOHDANTO

EU:n yhdennetty meripolitiikka on uusi lähestymistapa, jonka avulla kehitetään optimaalisesti kaikkia mereen liittyviä toimintoja kestäväällä tavalla. Sen myötä on vahvistunut näkemys, että yhdistämällä meriä ja valtameriä koskevat politiikat Eurooppa voi saada niistä suuremman hyödyn huomattavasti vähäisemmin ympäristövaikutuksin. EU:n toimielimet, jäsenvaltiot ja alueet ovat ottaneet käyttöön hallintorakenteita varmistaakseen, että meriasioihin liittyviä politiikkoja ei enää kehitetä erillisesti, vaan että niissä otetaan huomioon yhteydet ja synergia muiden politiikan alojen kanssa. Sidosryhmien aktiivinen osallistuminen vuosien 2006–2007 laajaan kuulemisprosessiin osoitti, että yhdennetty meripolitiikka on yksi niistä EU:n politiikan aloista, joilla alhaalta ylöspäin -lähestymistapa toimii erityisen hyvin. Monialaiset välineet, kuten merten aluesuunnittelu, yhdennetty valvonta tai merialueisiin liittyvä osaaminen, ovat kehittyneet huomattavasti, ja niiden avulla uskotaan pystyttävän parantamaan tuntuvasti merialueiden hoitoa. Kaikissa meriin ja rannikkoalueisiin liittyvissä EU:n alakohtaisissa politiikoissa, kuten kalastus-, liikenne-, ympäristö-, energia-, teollisuus- ja tutkimuspolitiikassa, on selkeästi siirrytty kohti yhdenneympä ja johdonmukaisempaa lähestymistapaa. Komissio on myös aloittanut yhdennetyn meripolitiikan täytäntöönpanon aluetasolla. Lyhyesti sanottuna EU:n yhdennetty meripolitiikka muuttaa eurooppalaisten suhtautumista meriasioihin ja korostaa Euroopan meri- ja rannikkoalueiden strategista merkitystä.

Hyväksyessään yhdennetyn meripolitiikan ja sitä koskevan sinisen kirjan¹ Eurooppa-neuvosto kehotti 14. joulukuuta 2007² komissiota toimittamaan kahden vuoden kuluessa kertomuksen politiikan edistymisestä. Tässä asiakirjassa esitetään yhteenveto tuloksista ja hahmotellaan yhdennetyn meripolitiikan seuraavan vaiheen linjaukset. Siinä korostetaan myös meriä, merielinkeinoja ja rannikkoalueita koskevan yhteisen päätöksenteon vaikutusmahdollisuuksia pyrittäessä voittamaan haasteet, jotka aiheutuvat nykyisestä maailmanlaajuisesta talouskriisistä ja tarpeesta toteuttaa määrätietoisia toimia ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen torjumiseksi. Lokakuussa 2007 julkaistussa sinisessä kirjassa vahvistetaan kunnianhimoinen toimintasuunnitelma, johon sisältyy uusia menetelmiä, monialaisia välineitä ja runsaasti erityistoimia meritalouden parantamiseksi, meriympäristön suojelemiseksi ja ennallistamiseksi, tutkimuksen ja innovaation lujittamiseksi, rannikkoalueiden ja syrjäisimpien alueiden kehityksen edistämiseksi, EU:n johtavan aseman vahvistamiseksi kansainvälisissä meriasioissa ja Euroopan meriulottuvuuden näkyvyyden lisäämiseksi.

Tiivistettynä yhdennetyllä meripolitiikalla on seuraavat neljä tavoitetta (joiden saavuttamiseksi on jo käynnistetty toimia):

¹ Euroopan unionin yhdennetty meripolitiikka, KOM(2007) 575 lopullinen, 10.10.2007, ja SEC(2007) 1278, 10.10.2007.

² 16616/1/07 REV 1.

- edistää hallintorakenteiden yhdentämistä lisäämällä niiden kattavuutta ja painottamalla yhteistyön merkitystä,
- kehittää tarvittavat tietopohja ja monialaiset välineet yhdennetyn politiikan täytäntöönpanoa varten,
- parantaa alakohtaisten politiikkojen laatua pyrkimällä aktiivisesti lisäämään eri alojen välistä synergiaa ja johdonmukaisuutta,
- ottaa huomioon Euroopan aluemerten erityispiirteet kehittämällä tapauskohtaisia ratkaisuja edellä mainittujen toimien täytäntöönpanossa.

Toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa on edistytty mainiosti. Kaikkiaan 65 toimesta 56 on joko käynnistetty tai saatettu päätökseen (useimmiten komission tai neuvoston päätöksellä). Yhdeksän toimen osalta on tehty aloitteita, vaikka virallisia asiakirjoja ei olekaan toistaiseksi hyväksytty. Ensimmäisen vaiheen päätyttyä komissio ja jäsenvaltiot keskittyvät nyt tehokkaaseen käytännön toimeenpanoon ja tarvittaessa asianomaisilla politiikan alueilla toteutettaviin lisätoimiin.

Sininen kirja ja toimintasuunnitelma laadittiin täysin erilaisessa taloudellisessa tilanteessa. Myös meritaloudessa kriisi on johtanut tulojen vähenemiseen ja taantumaa. Siksi tässä asiakirjassa käsitellään tähänastisten tulosten lisäksi myös aloja, joilla tarvitaan lisätoimia merten ja rannikkoalueiden potentiaalin hyödyntämiseksi ja merielinkeinojen taloudellisten vaikeuksien ratkaisemiseksi.

2. MERIASIOIDEN HALLINNOINTI JA SIDOSRYHMIEN OSALLISTUMINEN

Sinisessä kirjassa kehoitettiin tarkistamaan perinpohjaisesti meripolitiikan hallintotapaa kaikilla hallintotasoilla EU:n toimielimistä jäsenvaltioihin ja alueisiin, ja poliittiset toimijat ovatkin reagoineet tähän erittäin positiivisesti. Kahden vuoden aikana kaikkialla unionissa on toteutettu toimenpiteitä useiden mereen liittyvien politiikanlohkojen lokeroitumisen purkamiseksi, merialan sidosryhmien osallistumisen lisäämiseksi ja eri politiikkojen välisen synergian löytämiseksi.

2.1. EU:n toimielimet

Komissio on toteuttanut erilaisia toimenpiteitä meriasioita koskevan päätöksenteon yhdentämiseksi. Vuodesta 2005 toimineessa komissaareista koostuvassa johtoryhmässä on keskusteltu kaikista sinisen kirjan toimintasuunnitelman tärkeimmistä poliittisista aloitteista. On luotu rakenteet, joiden puitteissa asianomaiset pääosastot voivat kokoontua säännöllisesti kartoittamaan synergiaetuja ja mahdollisia epäjohdonmukaisuuksia politiikkojen välillä. Komissio on myös tehnyt sisäisiä uudelleenjärjestelyjä ja laajentanut meri- ja kalastusasioden pääosaston toimialaa politiikan yleisen yhteensovittamisen varmistamiseksi, monialaisten välineiden kehittämiseksi silloin kuin se on tarpeen sekä alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi.

Neuvosto on osoittanut kannattavansa voimakkaasti yhdennettyä meripolitiikkaa. Se tunnusti päätelmissään 8. joulukuuta 2008³ yhdennetyn meripolitiikan monialaisen luonteen ottamalla asian käsiteltäväksi yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa ja vahvistamalla, että

³ 16503/1/08 REV 1.

”integroitu lähestymistapa merikysymyksissä on keskeinen tavoite, kun otetaan huomioon tarve vahvistaa Euroopan unionin toteuttamien alakohtaisten toimien synergioita, johdonmukaisuutta ja lisäarvoa siten, että ne sisällytetään meriä, valtameriä ja rannikoita koskevaan kokonaisnäkemykseen huomioimalla alueelliset erityispiirteet (...).”

Organisatorisesti neuvoston ja jäsenvaltioiden aktiivinen osallistuminen varmistetaan sekä yleisten asioiden neuvostossa että yhdenmukaistamiseen meripolitiikkaan liittyvissä jäsenvaltioiden yhteisryhmissä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että kansallisten viranomaisten asiantuntemus hyödynnetään mahdollisimman hyvin, jäsenvaltioiden ja rannikkoalueiden erityistarpeet otetaan huomioon ja poliittinen yhteisymmärrys perustuu mahdollisimman suureen avoimuuteen ja vaikuttavuuteen.

Meripolitiikka on saanut osakseen Euroopan parlamentin selkeän tuen ja paljon näkyvyyttä⁴. Sitä käsitellään kuitenkin yhä erikseen useissa eri valiokunnissa ja työskentelyrakenteissa.

Alueiden komitean panos on ollut monella tapaa merkittävä yhdenmukaistamiseen meripolitiikalle. Komissio on erityisesti ottanut huomioon komitean lausunnon sinisestä kirjasta⁵, joka sisältää tärkeitä huomioita tulevan työn tueksi. Komitean tuore lausunto meri- ja rannikkopakettista⁶ on arvokas esimerkki siitä, miten erilaiset etunäkökohdat voidaan yhdistää johdonmukaisesti, täydentävästi ja synergisesti.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi 14. huhtikuuta 2008 yhdenmukaistamiseen meripolitiikkaa voimakkaasti puoltavan lausunnon⁷.

2.2. Jäsenvaltiot

Vihreän kirjan ilmestyessä jäsenvaltioissa oli vain harvoja yhdenmukaistamiseen lähestymistapaa koskevia aloitteita. Ranska ja Alankomaat ilmoittivat ottaneensa käyttöön hallintorakenteet meriasioihin liittyvien politiikkojen yhdenmukaistamiseksi, ja Portugali oli jo ryhtynyt konkreettisiin toimiin valtameristrategian kehittämiseksi.

Sen jälkeen on tapahtunut huomattavaa edistymistä; useammassa jäsenvaltiossa on käynnistetty meripolitiikan yhdenmukaistamiseen tähtääviä aloitteita, ja yhdenmukaistamiseen meripolitiikkaan liittyvien parhaiden käytänteiden vaihtaminen on lisääntynyt. Lähestymistapa on täysin komission kesäkuussa 2008 julkaisemien suuntaviivojen 2008⁸ mukainen, ja se liittyy organisaatiomuutoksiin ja/tai pidemmän aikavälin yhdenmukaistamisen strategioiden kehittämiseen merialan ja rannikkoalueiden kestävä kehityksen turvaamiseksi.

Hyviä esimerkkejä ovat *Nationaal Waterplan* Alankomaissa, *Grenelle de la Mer* Ranskassa, *Entwicklungsplan Meer* Saksassa, uusi laki johdonmukaisesta meripolitiikasta Ruotsissa, ministeriöidenvälinen meripolitiikkahanke Puolassa ja *Marine Bill* Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

⁴ Erityisesti edesmenneen parlamentin jäsenen Willi Piecykin kertomus A6-0163/2008 (Liikenne- ja matkailuvaliokunta).

⁵ AK 22/2008 lopullinen, 9.4.2008.

⁶ AK 416/2008 lopullinen, 17.6.2009.

⁷ EUVL C 211, 19.8.2008.

⁸ KOM(2008) 395 lopullinen, 26. 6.2008.

Irlanti, Portugali ja Slovenia ovat edenneet samassa suunnassa, ja myös Belgia, Bulgaria, Tšekki, Tanska, Italia, Kreikka, Suomi ja Espanja ovat ilmoittaneet vastaavanlaisista toimenpiteistä.

2.3. Alueet

Rannikkoalueet ovat alusta lähtien olleet yhdenmisen meripolitiikan tasapuolisia kumppaneita. Nimenomaan ne voivat todeta, millaisia välineitä tarvitaan politiikan täytäntöönpanoon paikallis- ja vesistöaluetasolla. Ne ovat myös osoittaneet pystyvän toimimaan hyvin kansallisten viranomaisten ja muiden jäsenvaltioiden alueiden kanssa yhdenmisten ratkaisujen kehittämiseksi meriin liittyvissä kysymyksissä. Euroopan perifeeristen merellisten alueiden liiton (CPMR) konferenssi, johon kokoontuu noin 160 Euroopan aluetta, seuraa tarkasti toimintasuunnitelman edistymistä osallistumalla säännöllisesti yhdenmisen meripolitiikan edistämiseksi aluetasolla perustetun Aquamarina-työryhmän kokouksiin.

Tässä yhteydessä on syytä mainita kolme tärkeää aloitetta:

- Ensimmäiset yhdenmisen meripolitiikkaan liittyvät alueelliset toimintasuunnitelmat Asturiassa⁹ ja Schleswig-Holsteinissa¹⁰,
- Bretnen rannikkoalueita koskeva peruskirja, 29. huhtikuuta 2009¹¹,
- Arc Manchen marraskuussa 2008 julkaisema *Channel Spaces — A world within Europe* -kartasto¹², joka on esimerkki hyvistä käytänteistä rajat ylittävien meriyhteyksien dokumentoinnin alalla.

Komissio on tietoinen, että rannikkoalueiden ja meriasioiden hallinnointia koskevia innovatiivisia integroitua hankkeita on käynnissä muillakin alueilla, ja antaa tälle toiminnalle täyden tukensa.

2.4. Sidosryhmät

Osallistuttuaan aktiivisesti vuoden 2006 kuulemisprosessiin sidosryhmät ovat olleet merkittävä tekijä EU:n yhdenmisen meripolitiikan kehittämisessä. Alueiden, talouselämän ja kansalaisjärjestöjen edustajat olivat ensimmäisinä kannattamassa mereen, merielinkeinoihin ja rannikkoalueisiin liittyvien EU:n politiikkojen yhdistämistä, ja niiden panos on osaltaan luonut pohjaa innovatiivisille toimintamalleille ja välineille.

Edellä mainittu CPMR-konferenssi, Euroopan meriteollisuusfoorumi (MIF)¹³, jossa nykyisin on edustettuina 25 merielinkeinoelämän järjestöä, ja eurooppalainen meriklusteriverkosto¹⁴ ovat olleet aktiivisia EU:n yhdenmisen meripolitiikan puolestapuhujia. Myös tärkeimmät kansalaisjärjestöt osallistuvat aktiivisesti yhdenmisen meripolitiikan kehittämiseen.

Euroopan meripäivän yhteydessä järjestettävästä sidosryhmien vuotuisesta konferenssista on muodostunut eri alojen toimijoille hedelmällinen tilaisuus vaihtaa kokemuksia ja

⁹ Ks. Info regio panorama nro 23, syyskuu 2007, ISSN 1608-389X.

¹⁰ Landesinitiative Zukunft Meer, ks. <http://www.schleswig-holstein.de>

¹¹ Charte des espaces côtiers Bretons, ks. <http://www.bretagne.fr/>

¹² Espace Manche : un monde en Europe, ks. <http://www.arcmanche.com>

¹³ Ks. <http://www.mif-eu.org>

¹⁴ <http://www.european-network-of-maritime-clusters.eu/>

mielipiteitä¹⁵. Komissio tukee jatkossa sidosryhmien entistä laajempaa osallistumista tähän tapahtumaan. Samalla niitä rohkaistaan puolestaan järjestämään hajautettuja tapahtumia Euroopan meripäivän (20.5.) tiimoilta yhdennetyn meripolitiikan kansallisten, alueellisten ja paikallisten näkökohtien esiintuomiseksi.

Hiljattain on pantu erittäin tyytyväisenä merkille, että yhdennetyn meripolitiikan sidosryhmät ovat kehittämässä omia pysyvämpiä yhteistyörakenteitaan. Tutkimusyhteisöillä, alueellisilla järjestöillä sekä merielinkeino- ja ympäristöjärjestöillä on ollut omat perinteiset kanavansa yhteydenpitoon EU:n toimielinten kanssa, mutta eri sidosryhmien välistä julkista vuoropuhelua ei ole ollut. Komissio aikookin lisätä tukeaan sidosryhmien omaehtoiselle järjestäytymiselle kaikilla toimialoilla.

3. MONIALAISET VÄLINEET

Sinisessä kirjassa todettiin, että yhdennetyn meripolitiikan tueksi tarvitaan monialaisia välineitä, kuten merten aluesuunnittelu, yhdennetty valvonta ja meriasioita koskevan tietopohjan kokoaminen. Näiden kolmen välineen kehittämisessä on edistytty hyvin, ja ensimmäiset merkittävät tulokset ovat jo saatavissa.

3.1 Merten aluesuunnittelu ja rannikkoalueiden yhdennetty käyttö ja hoito

Merellisen toiminnan lisääntyminen Euroopassa johtaa kasvavaan kilpailuun rajallisista merialueista. Aluesuunnittelu on ensisijainen väline, jonka avulla voidaan saattaa tasapainoon eri alojen edut ja varmistaa ekosysteemiperusteista lähestymistapaa noudattaen meren luonnonvarojen kestävä käyttö. Se tarjoaa viranomaisille ja sidosryhmille vakaat ja luotettavat puitteet toiminnan yhteensovittamiseksi ja merialueiden käytön optimoimiseksi tavalla, joka hyödyttää sekä talouskehitystä että meriympäristöä.

Komissio hyväksyi vuonna 2008 merten aluesuunnittelua koskevan toimintasuunnitelman yhteisten periaatteiden saavuttamiseksi EU:ssa¹⁶. Siinä vahvistetaan 10 pääperiaatetta ja kehoitetaan jäsenvaltioita pyrkimään yhteiseen lähestymistapaan ja kannustetaan merten aluesuunnittelun täytäntöönpanoa jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla.

Kaikkia merielinkeinoja edustavat sidosryhmät hyväksyivät komission vuonna 2009 järjestämissä keskusteluissa 10 pääperiaatetta asianmukaiseksi, kattavaksi ja merkittäväksi pohjaksi merten aluesuunnittelun kehittämiselle Euroopan tasolla¹⁷. Komissio käynnisti myös kaksi valmisteluhanketta Itämerellä (osana Itämeren aluetta koskevaa EU-strategiaa) ja Pohjanmerellä/Koillis-Atlantilla merten aluesuunnittelun rajat ylittävän yhteistyön kehittämiseksi sekä merten aluesuunnittelun mahdollisuuksia Välimerellä ja sen taloudellisia etuja koskevan tutkimuksen.

Komission sinisessä kirjassa annetun, rannikkoalueiden yhdennettyyn käyttöön ja hoitoon (ICZM) liittyvien parhaiden käytänteiden vaihtamisjärjestelmän käyttöönottoa koskevan suosituksen mukaisesti komissio aloitti vuonna 2009 tukihankkeen parhaiden käytänteiden vaihtamisen ja ICZM:n täytäntöönpanon edistämiseksi¹⁸. Neuvosto allekirjoitti vuoden 2008

¹⁵ Euroopan meripäivää 2009 koskevat täydelliset tiedot ovat saatavissa internetosoitteesta: http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/index_en.html

¹⁶ KOM(2008) 791 lopullinen, 25.11.2008.

¹⁷ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/spatial_planning_en.html#6

¹⁸ <http://ec.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm>

lopulla Barcelonan yleissopimuksen puitteissa pöytäkirjan rannikkoalueiden yhdenmukaisuudesta käytöstä ja hoidosta.

3.2 Yhdennetty merivalvonta

Yhdennetyn merivalvonnan toivotaan lisäävän merellä tapahtuvan toiminnan tehokkuutta ja alentavan kustannuksia. EU:n tasolla aiheutuvat mahdolliset säästöt ovat merkittäviä, kun otetaan huomioon kasvava tarve seurata, valvoa ja torjua merellä tapahtuvaa laitonta toimintaa, estää merionnettomuudet, havaita laittomat öljypäästöt, valvoa kalastustoimintaa ja suojella ympäristöä.

Komissio on jo laatinut yksityiskohtaisia katsauksia kansallisiin, alueellisiin ja Euroopan laajuisiin aloitteisiin yhdennetyn merivalvonnan alalla¹⁹, tehnyt tutkimuksen yhdennetyn merivalvonnan oikeudellisista ja sääntelyä koskevista näkökohdista sekä laatinut Euroopan puolustusviraston ja EU:n sotilasesikunnan kanssa tilannekartoituksen puolustusneuvoston pyynnöstä²⁰. Se on myös julkaissut kaksi ehdotuspyyntöä, joiden arvo on yhteensä 5,7 miljoonaa euroa²¹. Ne koskevat yhdennettyyn merivalvontaan liittyviä pilottihankkeita, joilla edistetään tiiviimpää yhteistyötä jäsenvaltioiden viranomaisten välillä Välimeren ja Pohjanmeren alueilla.

Nämä toimet ovat lujittaneet huomattavasti koordinoitua sekä komission sisällä että jäsenvaltioiden kanssa tässä arkaluonteisessa asiassa. Tiedonanto *Kohti yhdennettyä merivalvontaa Euroopan unionissa*²² perustuu tähänastisen työn tuloksiin, ja siinä vahvistetaan pääperiaatteet nykyiseen ja uuteen valvontakapasiteettiin, esioperatiiviset GMES-palvelut mukaan luettuina, perustuvan ja yhteisen tietojenvaihtoympäristön perustamiseksi EU:n merialuetta varten. Näiden periaatteiden siirtämiseksi politiikkaan on järjestettävä laajamittainen kuuleminen komission ja jäsenvaltioiden välillä.

3.3 Meriasioita koskevan tietopohjan kokoaminen

Meripolitiikan toteutuminen edellyttää Euroopan meri- ja rannikkoalueiden tuntemista. Tähänastiset tiedot ovat olleet hyvin hajanaisia ja kustannustehottomia. Kuten sinisessä kirjassa todetaan, Euroopan meripoliittisen seurantakeskuksen ja tietoverkon (EMODNET) tavoitteena on tarjota luotettavia tietoja meriasioista ja alentaa tietojen käyttökustannuksia. Olemassa olevien tietokantojen ja tarkkailuohjelmien kattavuutta, tarkkuutta ja tiedonkeruuta on arvioitava. Eri lähteistä peräisin olevat tiedot olisi koottava kokonaisvaltaiseksi ja yhdenmukaiseksi kokonaisuudeksi, jolla voidaan parantaa hallinnointia. Parhaillaan on käynnissä mittava valmistelutyö hydrografisen, geologisen, biologisen ja kemiallisen kerrosteisen tiedon keräämiseksi merialueella.

Komission tilastoyksikkö on kerännyt sosiaalis-taloudellisia tietoja merialueista ja todennut, että niihin liittyy tiettyjä analysointivaikeuksia.

Euroopan merikartastohankkeella pyritään lisäämään suuren yleisön tietoisuutta meriasioista.

4. TÄRKEIMMÄT ALAKOHTAISET TOIMET

¹⁹ SEC (2008) 2337.

²⁰ COSDP 949, PESC 1366.

²¹ Ehdotuspyynnöt MARE/2008/13 ja 2009/04.

²² KOM(2009) 538 lopullinen, 14.10.2009, ja SEC(2009) 1341.

Toimintasuunnitelmaan sisältyy alakohtaisia toimia kaikilla merta sivuavilla politiikan aloilla, kuten liikenne, ympäristö, energia, teollisuus, työllisyys, tutkimus, kalastus ja ulkosuhteet. Erityistä huomiota kiinnitetään yhdenmennyyn lähestymistapaan, eri politiikanalojen välisiin yhteyksiin, synergian etsimiseen ja alojen välisten epäjohtamukaisuusien vähentämiseen. Tiettyjen alakohtaisten politiikkojen osalta on jo käynnistetty merkittäviä yhdenmennyyn lähestymistapaan perustuvia aloitteita, joiden täytäntöönpano vaikuttaa lähivuosina suoraan alakohtaisten lähestymistapojen kehittymiseen yhdenmennyksen meripolitiikan laajan toimintakehyksen puitteissa. Tästä on syytä mainita erityisesti seuraavat kaksi esimerkkiä:

Euroopan meri- ja merentutkimusstrategia²³ on kaikkien aikojen ensimmäinen EU:n strategia merentutkimuksen edistämiseksi. Se on edelläkävijä pyrittäessä luomaan eurooppalainen tutkimusalue, jonka puitteissa edistetään tieteellistä huippuosaamista ja innovaatiota sekä lisäämällä nykyisen tutkimustoiminnan integraatiota että kehittämällä uutta monitieteellistä kapasiteettia. Yhdenmennyksen tutkimusstrategia auttaa meritalouden avainaloja, kuten energiaa, merenkulkua ja uutta ”sinistä” bioteknologiaa, saavuttamaan EU:n ympäristöpolitiikan tavoitteet.

Meristrategian puitedirektiivissä²⁴, joka muodostaa yhdenmennyksen meripolitiikan ympäristöpilarin, jäsenvaltioiden edellytetään saavuttavan meriympäristönsä hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä suojellakseen merten luonnonvaroja, jotka ovat välttämättömiä meriin liittyvälle taloudelliselle ja sosiaaliselle toiminnalle. Direktiivin täytäntöönpanoa edesauttaa merten aluesuunnittelun ja EMODNETin kaltaisten yhdenmennyksen meripolitiikan monialaisten välineiden kehittäminen, ja vastaavasti täytäntöönpanon edellyttämät toimet, kuten vuodesta 2012 alkaen säännöllisesti tehtävä sosioekonominen analyysi mereen liittyvästä ihmisen toiminnasta, edistävät yhdenmennyksen meripolitiikan kehittämistä. Myös puitedirektiiviin läheisesti liittyvän yhteisen kalastuspolitiikan johtajatuksiksi on omaksuttu ekosysteemiperusteinen lähestymistapa. Maailmanlaajuiseen yhteisvarantoon liittyvässä politiikassa EU on ottanut ohjat käsiinsä kansainvälisellä tasolla, ja se on antanut asetuksen aavan meren haavoittuvien meriekosysteemien suojelusta pohjakalastuksessa käytettävien pyydysten haittavaikutuksilta²⁵.

Näiden eräisiin politiikan aloihin liittyvien integroitujen ratkaisujen lisäksi komissio on onnistunut parantamaan koordinoitua ja luomaan strategisemmän lähestymistavan päätöksentekoon kaikilla politiikan aloilla; tällä uskotaan olevan kestävä myönteinen vaikutus, ja samansuuntainen kehitys jatkunee edelleen.

Komissio hyväksyi 13. marraskuuta 2008 merituulivoimaa koskevan tiedonannon²⁶, jossa kartoitetaan Euroopan merituulivoimapotentialin hyödyntämisen tiellä olevat esteet. Tässä suhteessa merten aluesuunnittelun merkitys merellä tapahtuvan energiantuotannon kestäväälle kehittämiselle on ratkaiseva.

Yhdenmennyksen meripolitiikkaa koskevissa päätelmissään 8. joulukuuta 2008 neuvosto kiitteli tiedonannon arvoa yhdenmennyksen meripolitiikan kannalta ja totesi samalla, että olisi kehitettävä edelleen muuhun kuin tuulivoimaan perustuvia merellisiä uusiutuvia energianlähteitä, kuten aalto-, vuorovesi- ja merivirtaenergiaa sekä geotermistä energiaa.²⁷

²³ KOM(2008) 534 lopullinen, 3.9.2008.

²⁴ Direktiivi 2008/56/EY, annettu 17.6.2008.

²⁵ Asetus (EY) N:o 734/2008, EUVL L 201, 30.7.2008, s. 8.

²⁶ KOM(2008) 768 lopullinen, 13.11.2008.

²⁷ Neuvoston asiakirja 16503/1/08 Rev 1, 5.12.2008, 8 kohta.

EU:n koheesiopolitiikan määrärahoista kaudelle 2007–2013 tuetaan tärkeitä ohjelmia, joihin selkeästi sisältyy myös meriulottuvuus, esimerkiksi Azoreilla, Kreikan saarilla ja Itämerellä. Koheesiopolitiikalla tuetaan lisäksi kaikkia syrjäisimpiä alueita koskevia ohjelmia ja tarjotaan mereen liittyville toimille huomattavia rahoitusmahdollisuuksia.

Vuosia 2009–2018 koskevassa meriliikennestrategiassa²⁸ esitetään Euroopan meriliikennejärjestelmän lähivuosien päätavoitteet. Siinä kartoitetaan avaintoiminnot, joiden osalta EU:n osallistuminen lisää alan kilpailukykyä edistämällä meriliikenteen laatua sekä parantamalla sen turvallisuutta ja sosiaalista ja ekologista suorituskykyä.

Tässä yhteydessä on erityisesti mainittava tiedonanto ja toimintasuunnitelma esteettömän eurooppalaisen meriliikennealueen luomiseksi²⁹. Ehdotetut toimenpiteet erityisesti tulliasioiden ja terveystarkastusten alalla edellyttävät tiivistä monialaista yhteistyötä. Niillä yksinkertaistetaan ja nopeutetaan EU:n satamien välisten merikuljetusten hallinnollisia menettelyjä ja ulotetaan sisämarkkinat koskemaan EU:n sisäistä meriliikennettä. Tämän toivotaan edistävän lähimerenkulkua Euroopassa ja luovan uusia kasvunäkymiä ja työpaikkoja.

Merenkulkijoiden työolosuhteiden parantamiseksi joitakin merityötä koskevan yleissopimuksen osioita on sisällytetty yhteisön lainsäädäntöön³⁰. Komissio on myös arvioinut uudelleen merenkulkualan työntekijöiden rajaamista pois osasta Euroopan työ- ja sosiaalilainsäädäntöä.

Yhdennetty meripolitiikka on myös selvästi lisännyt yhteistyötä monilla muilla EU:n tärkeillä politiikan aloilla, jotka liittyvät esimerkiksi merenkulun ja satamien turvallisuuteen, merialan klustereiden edistämiseen ja Euroopan laivanrakennus- ja laivavarusteteollisuuden tukemiseen LeaderSHIP 2015 -ohjelman mukaisesti, kestävän matkailun kehittämiseen rannikoilla ja merellä, alueelliseen yhteenkuuluvuuteen ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevaan strategiaan.

Muut komission esittämät mereen liittyvät alakohtaiset aloitteet sekä komission asiakirjat, jotka eivät suoraan liity mereen mutta joilla on selkeä merellinen ulottuvuus, mainitaan tähän edistymistä käsittelevään kertomukseen liitettyssä komission valmisteluasiakirjassa³¹.

Näin ollen nykyinen komissio ei ole keskittynyt pelkästään kehittämään alakohtaisia ja monialaisia toimia rannikkoalueiden ja merielinkeinojen kestävän kasvun tukemiseksi. Se on myös kiinnittänyt erityistä huomiota strategisempaan ja yhdennetymppään lähestymistapaan mereen liittyvässä alakohtaisessa päätöksenteossa, millä odotetaan olevan pysyviä myönteisiä vaikutuksia; tätä lähestymistapaa on myös tarkoitus kehittää edelleen.

5. ALUEELLISET STRATEGIAT

Euroopan merialueet ovat hyvin monimuotoisia. Niiden ekosysteemiin ja elinkeinoelämään ovat vaikuttaneet varsin erilaiset maantieteelliset, ilmastolliset, historialliset, poliittiset ja inhimilliset tekijät. Jos yhdennetyn meripolitiikan pääperiaatteet ovatkin samat kaikkialla, sen täytäntöönpano edellyttää näiden periaatteiden siirtämistä kohdennetuiksi strategioiksi ja

²⁸ KOM(2009) 8 lopullinen, 21.1.2009.

²⁹ KOM(2009) 10 lopullinen, 21.1.2009.

³⁰ Direktiivi 2009/13/EY.

³¹ SEC(2009) 1343.

kunkin merialueen erityispiirteiden mukaan räätälöidyiksi toimenpiteiksi. Siksi komissio onkin valinnut yhdenmisen meripolitiikan täytäntöönpanossa merialuekohtaisen lähestymistavan; sen perusoletuksena on se, että jokainen merialue on ainutlaatuinen ja tarvitsee oman suunnitelman sen hyödyntämiseksi kestäväällä tavalla. Euroopan monimuotoisten merten ympäristöön liittyvät erityispiirteet ovat samalla tavoin olennainen osa meristrategian puitteiden, jossa määritellään erilaiset merialueet.

Merialueiden keskinäisen yhteistyön lujittaminen on näin ollen yhdenmisen meripolitiikan onnistumisen kulmakivi.

Komissio on tähän mennessä esittänyt alueelliset toimintamallit Pohjoista jäämerta ja Välimerta varten ja käynnistänyt Itämeren koskevan strategian.

Tiedonannossa ”Euroopan Unioni ja arktinen alue”³² ehdotetaan erityistoimia arktisen alueen suojelemiseksi ja säilyttämiseksi yhdessä sen väestön kanssa, resurssien kestävä käytön edistämiseksi ja monenvälisen hallintomallin edistämiseksi. Komissio aikoo lisätä osallistumistaan Arktisen neuvoston toimintaan ja tehostaa vuoropuhelua arktisen alueen valtioiden ja asianomaisten sidosryhmien kanssa.

Kesäkuussa 2009 komissio esitti EU:n strategian Itämeren varten³³. Se on EU:n ensimmäinen makroaluestrategia, jossa puututaan ympäristöongelmiin, energia- ja liikennekysymyksiin, talouskasvupotentiaaliin ja turvallisuuskysymyksiin. Vahvan meriulottuvuutensa ja yhdenmisen lähestymistapansa vuoksi strategia on merkittävä ensiaskelel kohti yhdenmisen meripolitiikan täytäntöönpanoa Itämerellä. Se auttaa vastaamaan alueen haasteisiin jäsenvaltioiden välisen tehostetun yhteistyön kautta, mutta myös rajat ylittävien verkostojen ja Venäjän kanssa tehtävän sujuvan yhteistyön puitteissa.

Välimerta koskevassa komission tiedonannossa³⁴ ehdotetaan keinoja yhdenmisen meripolitiikan täytäntöönpanemiseksi alueen monisäikeisessä poliittisessä ympäristössä. Välimeri on puolisoljettu merialue, ja sen rannikot ovat hyvin tiheään asuttuja, minkä vuoksi sen hallinnointi on mahdollista ainoastaan alueen EU:n jäsenvaltioiden ja EU:n ulkopuolisten rannikkovaltioiden välisen tiiviimmän vuoropuhelun ja yhteistyön puitteissa. Tiedonannossa esitetään ratkaisuja meriasioiden ja -alueiden hallinnoinnin parantamiseksi ja rannikkovaltioiden osallistumisen lisäämiseksi.

6. TULEVAISUUDENNAKYMÄT

Yhdenmisen meripolitiikka on viimeisten kahden vuoden aikana osoittautunut erittäin lupaavaksi välineeksi, jolla on myös huomattava vaikutus kasvuun, työllisyyteen ja ympäristön kestävyteen Euroopan rannikkoalueilla ja niiden ulkopuolella. Vaikka se onkin otettu käyttöön vasta äskettäin, se on jo vaikuttanut ratkaisevasti EU:n suhtautumiseen meri- ja rannikkoalueisiin liittyviin kysymyksiin.

Kolmen vuoden tiiviiden keskustelujen jälkeen on tärkeää jatkaa samalla tiellä tärkeimpien ympäristönsuojeluun, talouskasvuun ja hyvinvointiin liittyvien keskipitkän ja pitkän aikavälin haasteiden voittamiseksi. Ilmastomuutoksen ja talouskriisin yhteisvaikutus ilmenee erityisen

³² KOM(2008) 763 lopullinen, 20.11.2008.

³³ KOM(2009) 248 lopullinen ja SEC(2009) 712, 10.6.2009.

³⁴ Kohti yhdenmisen meripolitiikkaa hallintotapojen parantamiseksi Välimerellä, KOM(2009) 466 lopullinen, 11.9.2009.

tuntuvana merialalla, sillä valtameret ovat maapallon ilmaston keskeinen tekijä ja merielinkeinot globalisaation ja vaurastumisen liikkeellepaneva voima. Siksi on tärkeää vapauttaa merellisen Euroopan taloudellinen potentiaali, optimoida viranomaisten meriin liittyvät toimet ja etsiä uusia synergioita, jotta talouskasvu ja ympäristön tasapaino voivat täydentää toisiaan.

Komission mielestä nämä tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten noudattamalla seuraavia strategisia linjauksia:

Meriasioden yhdenmukainen hallinnointi on tehostettava. Viime vuosien edistysaskeleet on muunnettava tehokkaiksi yhdenmukaisiksi rakenteiksi kaikilla hallintotasoilla. EU:n toimielimet, jäsenvaltiot ja rannikkoalueet ovat avainasemassa varmistettaessa poliittista toimintaa edeltävä yhdenmukaisuus, laadittaessa meriasioita koskevia johdonmukaisia toimintaohjelmia ja pyrittäessä eroon vallinneesta poliittisesti lokeroidusta ajattelutavasta. Myös sidosryhmien osallistuminen meripoliittiseen päätöksentekoon olisi sisällytettävä pysyvämmässä muodossa hallintorakenteisiin, mikä johtaisi EU:n, jäsenvaltioiden hallitusten ja rannikkoalueiden, joiden hallussa on usein meriasioita koskevan yhdenmukaisen lähestymistavan edellyttämä asiantuntemus, väliseen tiiviimpään vuoropuheluun. Samasta syystä olisi kehitettävä monialainen foorumi, jolla sidosryhmät voivat vaihtaa näkemyksiä meriasioista.

Monialaiset poliittiset välineet ovat äärimmäisen tärkeitä talouskehityksen, ympäristönseurannan, turvallisuuden ja lainsäädännön noudattamisen kannalta Euroopan merialueilla. Erityisesti meriasioden laajaan tuntemukseen perustuva merten aluesuunnittelu voi johtaa merkittäviin taloudellisiin investointeihin ja parantaa ratkaisevasti merialueiden hoidon tasoa varmistaen samalla niiden ekosysteemien säilymisen. Siitä on kaikilla hallintotasoilla tultava käytännön väline, ja siihen on sisällytettävä asianmukaiset mekanismit, joilla varmistetaan yhteinen päätöksentekojärjestelmä ylittäviin investointeihin liittyvissä asioissa. Yhdenmukaisen merivalvonnan avulla on mahdollista vaikuttaa kansallisten viranomaisten tapaan toimia saavuttaakseen tärkeitä poliittisia tavoitteita, kuten laittoman maahanmuuton torjunta, kaupallisen meriliikenteen turvaaminen ja luonnonvarojen suojeleminen. Jäsenvaltioiden ja komission on jatkossakin käsiteltävä yhdessä näitä kysymyksiä, jotta viimeisten kahden vuoden aikana käynnistetyt menettelyt johtaisivat toivottuun tulokseen.

Meriympäristöön vaikuttavan ihmisen toiminnan **kestävän kehityksen rajojen määrittäminen** tulevia vuosia varten meristrategian puitteiden mukaisesti tarjoaa selkeyttä ja muodostaa perustan kaikkien merellä tapahtuvien toimintojen menestykselle kehittämiselle ottaen samalla asianmukaisesti huomioon niiden yhteisvaikutukset. Siksi mainitun direktiivin täytäntöönpano pysyy yhdenmukaisen meripoliittikan päätavoitteena kaikkien asianomaisten alojen kuten merentutkimuksen ja meriympäristöpolitiikan välisen yhteistyön ja sen edellyttämien palvelujen kehittämisen ohella.

Merialuekohtaiset strategiat ovat yhdenmukaisen meripoliittikan onnistumisen edellytys. Niiden avulla politiikan tavoitteet ja välineet voidaan mukauttaa kunkin laajemman merialueen maantieteellisiin, taloudellisiin ja poliittisiin erityispiirteisiin. Saman merialueen jakavien jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö on onnistumisen keskeinen tekijä, ja sitä olisi tarvittaessa täydennettävä vuoropuhelulla kyseisen merialueen EU:n kanssa jakavien kolmansien maiden kanssa. Myös pienaluetojen toiminta voi antaa käyttökelpoisia tuloksia myönteisten esimerkkien ja parhaiden käytänteiden avulla.

Myös **yhdennetyn meripolitiikan kansainvälinen ulottuvuus**³⁵ olisi otettava paremmin huomioon, mikä käy ilmi samanaikaisesti tämän kertomuksen kanssa julkaistusta tiedonannosta. Euroopan on omaksuttava keskeinen rooli meriasioiden kansainvälisen hallinnoinnin tehostamisessa, aivan kuten on jo tapahtunut merirosvouksen ja vahingollisten kalastuskäytäntöjen alalla. Komissio aikoo tehostaa vuoropuhelua muutamien tärkeimpien meriliikennekumppaneiden kanssa ja lisätä osallistumistaan kansainvälisiin foorumeihin ja epävirallisiin prosesseihin.

Nykyisessä taloudellisessa taantumassa yhdennetyn meripolitiikan täytäntöönpanon toivotaan jälleen korostavan **kestävää talouskasvua, työllisyyttä ja innovaatiota**. Siksi EU:n olisikin vastaisuudessa etsittävä synergiaa Euroopan energiapolitiikan ja yhdennetyn meripolitiikan välillä, edistettävä merienergian tuotantoa ja erityisesti uusiutuvia energianlähteitä sekä hyödynnettävä tehokkaammin meriä vedenalaisten putkijohtojen ja verkkojen ja alusten välityksellä tapahtuvassa energiansiirrossa. On myös tarpeen sitoa tiiviimmin yhteen EU:n ilmastonmuutospolitiikka ja yhdennetty meripolitiikka kehittämällä strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi rannikko- ja merialueilla rannikoiden infrastruktuureiden suojelemiseksi ja merten biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Alueellisesta koheesiosta käytävässä keskustelussa on tärkeää varmistaa, että meri- ja rannikkoalueet otetaan asianmukaisesti huomioon.

EU:n on myös tehostettava meriliikennettä liikennemuotojen yhteistoiminnan edistämiseksi, merten moottoriteiden suunnitelman täytäntöönpanemiseksi ja EU:n lähimerenkulkuohjelman parantamiseksi. Pyrittäessä meriliikenteen taloudelliseen kehittämiseen on etsittävä keinoja alan työllisyyden ja investointien lisäämiseen EU:n laivastossa edistämällä samalla aktiivisesti vähemmän saastuttavien alusten kehittämistä. Strategisesti merkittävällä laivanrakennusalalla yhteisö panostaa edelleen innovaatioiden tukemiseen ja vähäpäästöisten tai lähes päästöttömien laivojen kehittämiseen. Näin EU voi tarjota Euroopan laivanrakennus- ja varusteteollisuudelle teknisen kilpailuedun maailman muihin alueisiin verrattuna ja lisätä meriliikenteen turvallisuutta ja kestävyyttä erityisesti Euroopan rannikoilla.

Lisäksi komissio tarkastelee seuraavia rahoitusnäkyymiä koskevan yleisen pohdinnan yhteydessä yhdennettyyn meripolitiikkaan liittyvien toimien tulevia rahoitustarpeita.

Komissio aikoo laatia vuonna 2010 sidosryhmien kuulemisen perusteella poliittisen asiakirjan, jossa tarkastellaan yksityiskohtaisesti hankkeita ja aloitteita edellä mainittujen kuuden strategian kehittämiseksi.

³⁵ Euroopan unionin yhdennetyn meripolitiikan kansainvälisen ulottuvuuden kehittäminen, KOM (2009) 536 lopullinen, 14.10.2009.